

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na domačo pošto
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Starem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Politika in slov. duhovščina.

Pod tem naslovom smo brali v št. 84—87. „Slovenca“ jedrnatni govor, kterega je imel društveni tajnik pri prvem zboru starološkega političnega društva, 11. julija t. l. To so res prave besede o pravem času. Vendar ne bo odveč, če o tej silno važni stvari še katero spregovorimo, in jo še od drugih strani pojasnimo. —

Bližajo se namreč nove volitve. Prihodnje leto treba bo zopet stopiti na bojišče. In nikar se ne motimo, hud boj nas čaka. Zakaj istina je, da se bo skoro gotovo zopet boriti zoper dva sovražnika, zoper nemškutarje in — mladostenceve*). Akoravno sta si ta dva večkrat na vskriž, sta vendar v sovraštvo do staroslovencev in duhovnov edina. Oba sta namreč izdala parolo, oba na svojo bandero zapisala besede: Duhovnov ni treba pri volitvah! Duhovnov ne volite! Vsaj so mladostenci po spodnjem Štirskelem pri zadnjih volitvah v tem pomenu sledeči pamflet zložili:

Ne volite nobenega farja —

Posebno ne kanonika Kosarja —

V nevarnosti ni vera,

Ampak le kaplanska bera!

In stranka, ki je pri zadnjih volitvah na vogle nabila: Grofov ne volite, nabije prihodnjič: Farjev ne volite! Toliko je gotovo, da ko bi pri volitvah kak staroslovenec nekaj glasov premalo imel, se bosta nemškutar in mladostenec zedinila na to ali uno stran, samo da bo staroslovenec propadel. Dokaz temu je dr. Vošnjakova volitev v Brežicah in volitev dr. Zarnika v deželni odbor. —

Treba je toraj, da se do dobrega zgovorimo že poprej: Ali ima duhoven pri volitvah

*) Če se dotlej ne spravimo, kakor v Gorici. Vred.

kaj opraviti? ali sme voljen biti? ali ga je treba v tem kaj poslušati, oziroma ubogati?

Na ta vprašanja je že prav dobro zgorej citirani članek odgovarjal in posebno povdarjal, da duhoven ima pravico in tudi dolžnost v politiko segati; vendar hočemo k temu še nekatere take razloge dodati, da jih bo vsak lahko z rokama prijel.

1. Možje slovenski! Kdo ima več srca do vas; kdo vam je v resnici bolj nagnjen, ali duhovni vaši, ali pa vradniki, nekteri grajščaki, posestniki, jezični in zdravniški doktorji? Ali duhovni, ki med vami žive in reve vaše poznajo, ali pa mnogi vradniki, in mestni gospodje, ki še niso morebiti nikdar kmečke kočice od znotraj videli, ki velikokrat še vašega jezika ne znajo? Ali duhovni, ki so vam v nesreči prvi na pomoč, ki za svoja včasih zlo težavna opravila le malo ali celo nič ne zahtevajo, ali pa nekteri posvetni gospodje, ki nimajo usmiljenja z vami in se dajo drago plačati, vzemi kjer hočeš? Ali ni žalostno, ako smo slišali, da se je vradnik v kočiji pod sedež splazil, ko je imel srečati kmeta, ki je davek nesel, samo da ga je potem na domu rubil in si stroške zarajtati mogel? Bog obvaruj! so tudi med posvetno gosposko blagi in res spoštovanja vredni možje, ali sploh vendar duhovni lahko stopimo pred vas in ne bo se nam bati, da bi odgovor na stavljeno prašanje bil nam v škodo in nečast.

2. Ali pa mar duhovni niso zmožni, da bi se smeli vtikati v politiko? — Odgovor ni težak. Prvič je že to gotovo, da duhoven od posvetnih reči navadno več vé, kakor posvetni od duhovskih; ker duhoven je po dokončani gimnaziji še vedno s posvetnimi rečmi in učenostmi kolikor toliko se pečal, ker se jim včasih tudi umakniti ni mogel — posvetni go-

spod pa — z redkimi izjemami — je o ver-skih rečeh še to pozabil, kar je prej znal; ker se po dokončanih šolah, kakor nam skušnja kaže, za dušne potrebe malo ali nič več zmenil ni. — In zakaj, da bi duhoven zmožen ne bil? Ali se mar ni zgodovine učil, ki je učiteljica prave politike? Ali ni morda več študiral, kot marsikteri, ki se za kandidata ponuja; ali kakor kak berič, ki pri volitvah agitira? Ali nista morda vaš okrajni glavlar in vaš sedanji župnik skupaj v šolo hodila? Ali ni vaš sedanji župnik temu, ki je zdaj okrajni glavlar, ko sta v eni klopi skupaj sedela, za kos belega kruha naloge izdelovati pomagal? In vaš župnik bi bil zdaj postal tako neumen in zabit, le ker se je v mašnika posvetiti pustil, glavlar pa, ali kateri si bodi posvetni gospod, bi vso učenost imel le zato, ker ni duhoven postal? In kdo pač več časnikov bere na deželi, kot ravno duhoven; kdo tedaj tudi politično razmerje bolj pozna, kot on? — Pa tudi mladostenci so teh misli, da je duhoven zabit; saj je njih vodja dr. V. Zarnik v zadnjem deželnem zboru zaničljivo rekel, da bo od konservativne stranke priporočanega volil, tudi ko bi kak kapucinar bil! Dasiravno na njegove besede nič ne damo, si hočemo ta izrek vendar zapomniti. Ker dobro smo čutili zaušnico, katero nam je s temi besedami hotel dati. Hotel je namreč reči: „Če staroslovenci tudi volijo kakega zabitega, bo raji z njimi kot z nemčurji potegnili“, kakor da bi bili duhovni taki nevedneži! Duhovni so bili že ministri, duhovni sedé v vsih deželnih zborih; pa tudi v državnem zboru jih je takih, ki se z učenim doktorjem brez strahu lahko poskusijo.

(Dalje sledi.)

Iz Drenopolja (Adrianopol)

piše č. g. Valentin Lah:

Ljubi P.!

Ravno te dni sem prišel iz toplic, še 9 ur hoda nad Plovdivom (Philippopol), po imenu Isára, kjer teče 6 studencev, 3 žvepleni, 3 pa železni, ki imajo po 28—38 stopinj toplote, da v onega z 38 stopinjami že nisem hotel iti se kopat, ker je silno vroč. V žveplena pa sem se hodil, ter upam, da sem zapustil v njih nekaj hromote iz kolen in nog, katero sem nabral zlasti jezdec, ko sem hodil obhajati po Metliki, Šmarji in drugod.

Turek je sicer čuden mož, vendar pa mi njih pravilo zarad toplic jako dopada. Toplice so božji dar za ozdravljenje človeških bolezni in hromot, zato ima vsak človek pravico do njih; noben jih ne sme v svojo last vzeti ter za nje kak sold tirjati, Bog varuj kaj tacega. In da se še gotovši to ohrani, imajo sploh vero, da studenec jenja teči, ali da vsaj zgubi

zdravilno moč, ako bi kdo za kopanje kaj plačati moral. In res so v toplicah vsi enaki, celo bogati turčini in paše, vsi se skup kopajo z najprostejšimi ljudmi raznih verstev. Država je pozidala poslopja ter napravila kopeli, in vsak sme v nje brez vse najmanje overe. Ako bi bile te toplice kje na Nemškem ali kje v omikani Evropi, kako drago bi se morale plačevati! Tukaj pa še živež ni drag, ker lepa gos se dobiva za 50 soldov, zajec za 30 do 40 soldov vašega denarja. Četrť ure od Isára, kjer je čisto katoliška latinska vas z dušnim pastirjem kapucinom, sem hodil sv. mašo brat. Takih vasi je po gornji Bulgariji precej, imajo svojega škofa v Plovdivu, in oo. kapucini jih vodijo in pasejo. Pa ker so vsi Italijani, jim gre pogosto težko ali prav težko z bulgarskim jezikom; pa začeli so domače sinove učiti in v red jemati, toraj bode v tem oziru kmalo bolje; tudi so nekteri kapucini že zdaj se naučili dobro bulgarsčine — in ravno ta otec Pavel, h kateremu sem hodil maševati, se je v

dveh letih toliko naučil, da že lahko predikava in ga ljudstvo razumeva. Jaz sem ga učil tudi brati z bulgarskimi črkami, ker oni sploh rabijo latinske, ter sva grecizme in turcizme z dobrimi bulgarskimi besedami zamenila za vsakdanjo rabo in za očiščenje jezika tudi pri prostem narodu. Glej P., sam še ne znam dobro govoriti bulgarskega, pa že druge učim, ali ni to predrznost!? Pa mi je bil otec Pavel prav hvaležen ter je hotel, da bi bil vedno pri njem v farovžu stanovan in mi je stregel, kakor so mi časi po Krajskem stregli. O, tukaj se vidi in čuti: „Quam dulce et jucundum, habitare fratres in unum.“ Nisva se videla nikdar, pa sprejel me je kot najsrčnejšega brata; prvi večer sem moral pri njem ostati, ker sta šla dva tovariša še le stanovanja iskat v Isáro, in ta večer me je vklenil v vse svoje molitve in bratovščine. O kako lepa je katoliška vera in ljubezen! Tudi mi je še stregel ponižni kapucin pri sv. maši. Službo božjo smo imeli na velikega Šmarna dan z leviti, ker imajo

Svobodna učitev.

IV.

Ta pravila zdrave pameti potrjuje tudi zgodovina. Dotlej, kedar se prikaže državno šolstvo, bile so vse šole vstanovljene ali od rodbine, oziroma od srenje ali občine, ali od cerkve kot njena neločljiva lastina. Do najnovejšega časa bile so v pogodbah in državnih listinah šole vedno in sploh znamenjavane in obravnavane za „annexum religionis.“ Pri stolnicah, samostanih, farnih cerkvah napravljale so se šole; od rodbin, občin in mest vstanovljene učilnice izročevale so se cerkvi v vodstvo ali ravnateljstvo. Tako se tudi od vladarja ali posvetnih knezov vstavljena vseučilišča nikdar niso spominjala le za posvetne šole; dokler so se vstanovljale v pospeh, povzdigo in brambo krščanske vere in krščanske vede, stavile so se v živo zvezo s cerkvijo, devale so se pod njeno vodstvo; skrbelo se je zato, da so bile od papeža pripoznane in potrjene, in kancler take visoke šole biti je moral vselej kak cerkveni dostojnik ali častnik in potrjen od cerkvene gosposke (Cf. Lehrbuch der Pädagogik, von Dr. Stöckl. Mainz 1873).

Napačni nauk, da država ima pravo ali celo izključljivo pravo do šole, da ima pravico siliti starše, da pošiljajo otroke v njene šole, nastal je še le v času, ko je pravno in svobodno čutilo pešati jelo v narodih, in je samovladarski, oziroma državski absolutizem dobil jih v svojo pest. Najvišjo stopnjo pa je ta absolutizem dobil v najnovejši dobi pod gospodarstvom liberalizma. Po njegovem uku je „država pravi, vprični bog, je božja volja, je pričujoč, v resnično postavo in vredbo se razvijajoč duh. Država je sama sebi namen in ima toraj najvišje pravo čez posamne. Ljudstvo kot država je absolutna moč na zemlji. Vsi posamezni imajo nepogojno državi se udati in zanjo se žrtvovati. Najviša dolžnost človeka je, biti člen državin, ker ima pravo npravnost le, dokler je člen države kot vtelesbe ali vresnične npravnostne ideje.“ (Cf. Hegel, Rechtsphilosophie, S. 312. Encyclopädie III. S. 403.)

Ko bi ti nauki bili resnični, potem bi se vé dosledno bilo potrebno, da bi človek že od prve mladosti moral se vzrejevati in vzobraževati za državo in samo za državo. Potlej človek nima nobenega osebnega, nad to časnost v večnost segajočega poslednjega namena. Človek ima le namen, postati pripraven ud državin, plačevati davke, služiti za vojaka, ob kratkem, streči namenom tistih, kateri so po-

lastili se državne oblasti. Za tako službo ga zučiti, to more biti le spet naloga vsemogočne države. Krščansko ljudstvo pa vé, da ima drugačno pravico in drug namen na zemlji. Na Francoskem si je po nedopovedljivih bridkosti, po nesrečnih krvavih dogodbah, ktere so konec protile državi in držini, priborilo zdaj vsaj spet popolno pravo, da ni več primorano, svoje otroke maliku nihilizmu pokladati v njegovo razbeljeno naročje. Skoro sto let je vršila se ta borba za življenje ali za smrt. Sedaj živimo hitreje. K čemur so Francozje potrebovali eno stoletje, to doženemo mi z vsemi strahotami in nevarnostmi v enem desetletju, da tudi po svoje ali od svoje strani rešimo svobodo ali pa poginemo v vesoljnem prevratu, kakor bomo zaslužili to s svojo krepstjo in pogumno darovitostjo.

V deželah pa, v katerih prekucija ni še vsega pobrila, ni naredila še „tabula rasa“, bilo bi napačno, ko bi krščansko ljudstvo ravno to, kar so si Francozje, postavilo si za konec svojega bojevanja. Pri nas se ne gre zato, da si priborimo pravo, da se poskušamo z brezverstvom ali nihilizmom, da si smemo napraviti krščanske šole, temuč zato, da šole — od ljudske šole do vseučilišča — ki so pravno krščanske, udržimo proti nepravedni utržbi, da jih branimo kot „annexum religionis“ proti vsakemu nepristojnemu vtikovanju. To je dolžnost in naloga cerkve in občin, kajti tema gre last, to je dolžnost in naloga vsega ljudstva, kajti ono je v tej reči najbolj prizadeto, (Cf. S. V. Recht Nr. 162—185).

Poslovenil Istinič.

Politični pregled.

V Ljubljani, 22. septembra.

Avstrijske dežele.

Cesar so se 17. t. m. odpeljali v Mnihovo obiskat svojo hčer Giselo. Nekteri listi so pisali, da iz Mnihovega se utegnejo podati na Francosko k cesarici, ki je od svojega pada s konja skoro že popolnoma ozdravila, pa vrnili so se že na Dunaj, 26. t. m. pa gredo v Gödöllö.

Minister Štremajer kuje neki nove verske postave o vravnavi patronatov in oskrbovanji cerkvenega premoženja, ktere bode državnemu zboru predložil. Siromaštva in pomanjkanja, ki ga je napravil borzni krah, bo potem za vselej konec in blagostanje v Avstriji tako veliko, da vsaki kmet bode o nedeljah in praznikih imel na mizi pečeno piščel!

Delegaciji ste pričeli svoje obrav-

prav lepe dalmatike. Narod pa je tudi priprosto dober in zaupljiv do duhovna. Prvi dan, ko so nas ugledali, 3 može, popolnoma oblečene kakor razkolniške popove, so se nas bali, potem pa jim je o. Pavel povedal, da smo katoliški, da bova dva sv. mašo brala prav kakor on (po latinsko) in bili so vsi razveseljeni in so prosili, naj vsak dan pozvoni za mašo, kedar pridemo maševati, ter so tudi v cerkev hodili, kedar niso imeli silnega dela. Potem so mi pa otroci že kar naprot hodili in me klicali: Domine (gospodine). Tako po teh krajih katoličani imenujejo sploh svojega dušnega pastirja. In ker sem botaniziral po potu ter bolj neznan zelišča seboj nosil, so to ljudje kmalo zapazili in me vpraševali za lek za to ali uno bolezen; vpraševali so me pa katolici in razkolnici, samo razkolnik počastil me je z besedami: Pope, kazvaj mi lek-at (pope, povej mi lek). Tudi tukaj, kakor po Bosni, se katolici posebno odlikujejo od razkolnikov, ker so prijaznejši in tudi bolj olikani. V cerkvi so

pred, med in po službi božji dopoldne in popoldne sv. rožni venec in lavretanske litanije resnično pevali, kakor po Kranjskem psalme. To navado sem našel od Reke (Fiume) po otocih in mestih dalmatinskih, tudi v Varni in Carigradu, ter mora biti v Italiji sploh v navadi; ta navada morala je biti tudi na Kranjskem, ker Gorenjci še zdaj molitve pojó; tako govore zlasti nad Radolico proti Bohinju in Dolini, namesto da bi rekli, da molijo. — Posebno me je ganila lepa navada teh katolikov v sredi med Turci in razkolniki, da tudi dohajajo ob sabotah in zapovedanih praznikih po Marijnem zvonjenji (malo pred solnčnim zapadom) v cerkev ter pevajo sami za-se brez duhovna sv. rožni venec, litanije Matere božje pa pesem na čast presv. Telesu. Ta dogodba me je živo spominjala nekdanje splošnje navade, da so nekdanj po večernicah kristijani delo puščali ter z županom in vsemi seljskimi veljaci najprej v cerkev šli, tam Bogu se zahvalili in potem še le domača opravila dognali

nave včeraj 21. t. m. Danes 22. se poklonijo udje cesarju, ki se je danes vrnil z Mnihovega.

Dunajskega vseučilišča vodstvo se noče vdeležiti slovesnosti otvorjenja vseučilišča v Črnovicah. Poslalo je sicer nekako pismo tje, v katerem obžaluje, da ne more vdeležiti se po deputaciji, ali vzroka ne navede nobenega. Dunajski učenjaki niso kar si bodi, tudi v Zagreb niso poslali nobenega zastopnika.

V Gradcu se bo napravila c. kr. policija, cesar je dotično postavo že potrdil. To je nasledek znanih dogodeb z Gračani in princem Alfonsom. Se vé, da zgubi s tem mestno starešinstvo policij, ktero bi imelo po srenjski postavi. Prav tako! Če ni v stanu ohraniti reda v mestu, naj se mu vzame skrb za-nj.

Štajarski konservativci so bili 19. t. m. v Mariboru napravili velik shod, pri katerem je knez Alojz Liechtenstein govoril o socialnem vprašanju, ki se da rešiti le po načelih krščanskih; kanonik K o s a r pa je vprašanje izhodno pretresal iz stališča krščanskega, slovanskega in avstrijskega. Poslanec H e r m a n in baron R e y e r sta priporočala bolj uredbo konservativnih elementov. Konečno se je zbor v neki resoluciji izrekel zoper samo osebno zvezo z ogerskimi deželami. Tako se telegrafuje „N. fr. Pr.“ Prosimo, da bi nam kdo naših prijatelov o tej reči poročal nekoliko bolj natančno.

V zadnjem deželnem zboru štirskem sklenjena postava, po kateri naj bi se doneski iz zapuščin ne plačevali več v pokojninski zaklad učiteljski, ampak v zaklad deželni, ni dobila najvišjega potrjenja.

V Pešti je zastopnik ogerskih Srbov dr. Polit povedal v deželnem zboru Madjarom grenke, pa resnične besede, tako, da je bil brz ogenj v strehi. Posebno je zdrazil Madjare, rekoč, da v zboru ni zastopana večina ogerskih dežel in da ima ves svet simpatije do Slovanov na Turškem, le v Pešti in na Dnaji teh simpatij ni. Zato ga pa dunajska „N. fr. Pr.“ hudo prijemlje in trdi, da Slovani bi morali le ponižno prositi, ne pa žugaje kaj zahtevati od Madjarov in Nemcev.

Za gališko namestništvo, ktero je Possinger odločno odbil, misli vlada cesarju priporočiti grofa Potockega.

Hrvatskega deželnega zbora predsednik Krestić se je podal na Dunaj k cesarju z adresno zborovo. Zbor se ima sniti zopet še le sredi meseca oktobra.

in spat šli. Tisučkrat zadovoljniji in toraj srečniši so bili takrat ljudje kakor zdaj, ko se Bogu trga še ostro zapovedani praznik. Za Porcijunkulo je bila skoraj vsa fara pri spovedi in sv. obhajilu, sploh še može po 3 ali 4krat v letu prejemale sv. zakramente. Kadar pa nastane kak prepir med njimi in se sami ne morejo poravnati, gredo k „dominu“, k gospodinu in kakor jim otec kapucin razloči, tako ostane; navadno ne iščejo pomoči pri turških kadijah (sudcih) in koliko stroškov, koliko sovraštva se s takim ravnanjem odpravi! Otec kapucin jim je vse, tudi zdravnik telesni, res pravi oče, ki čuti težave ubozege naroda, in prav smilil se mi je, ko sem ga videl skor jokati zato, ker siromakom ni mogel pomagati v neki zadevi. „O povera gente! o povera gente!“ o siromaki moji! je vikal in klical.

O Slovenci, le držite se dušnih svojih pastirjev, ti za vas še kaj storé, drugi še prsta ne ganejo, ali vas grdo, grdo slepé in varé. V tej katoliški vasi sem prvič videl neko po-

Dalmatinski c. namestnik baron Rodić se je 20. t. m. iz Dubrovnika odpeljal v Kotor.

V Dalmaciji se je na treh avstrijskih ladijah pokazala kužna egipčanska bolezen na očeh. Do zdaj je zbolelo čez 600 mož. Bati se je, da ne bi se razširila tudi po drugih ladijah. Nekteri listi trdijo, da se v zdravilnem obziru za naše mornarstvo premalo stori, ker že štiri leta pri glavnem vodstvu mornarskem na Dunaji ni nobenega zdravnika.

Vnanje države.

Na turškem bojišči so se reči nekoliko drugače zasukale. Kakor je čutiti, je Rusija nastopila drugo pot, namreč ustajnikom prijazno. Menda je nasledek tega tudi to, da avstrijska vlada trem turškim ladijam, ki so se pripeljale do Kleka, ni dovolila spraviti vojakov in vojnega orodja na suho. Ob enem je razglašena prepoved, da se ne sme nobeden, ne ustajnik, ne Turek, na avstrijski zemlji prikazati z orožjem v roki.

Posredovalna komisija je s svojo nalogo menda pri kraji. Opravila ni nič ne v Mostaru, ne v Trebinjah. To je bilo že naprej videti. Ustajniki so poslancem evropskih vlad odločno povedali, da s Turki se ne pogajajo, diplomacija pa da jim je premajhno poroštvo za izpeljanje tega, kar bi turška vlada obetala. Živi se Turkom ne bodo podali. Diplomacija je toraj opravila.

Med tem dohajajo od vseh krajev poročila o zmagah ustajnikov. Turki so povsod tepeni in upor se čedalje bolj razširja po Bosniji in Ercegovini. Kaj je s tremi oddelki Nedjib-paševе vojne, ki so bili pobiti in razkropljeni pri Skrobotu, se ne vé. Zginili so s pašem vred. Trebinjski poveljnik Hussein-paša je poslal tri ogleduhe, katerim je plačal po 20 cekinov, popraševati za njimi, a tudi teh ni bilo nazaj. Zdaj še za višo plačo ne more dobiti nikogar, ki bi prevzel ta nevarni posel. Trebinje so ustajniki zopet oblegli, in danes je imel biti naskok na trdnjavo. V Bosniji postaja vse bolj živo, Turki se morajo po velikih zgubah povsod umikati.

Iz Marije zvezde v Bosni piše nam prijor trapistov: Poslanih 400 gld. za intencije sem prejel in bodem reč še danes vravnal. Tukaj o vstaji ne vemo nič. Turki trdijo, da že pojema, če se jim sme verjeti. Gotovo je, da revčeki so zgubljeni, če ne dobé vnanje pomoči. Živina se sedaj po Bosni brez gospodarja potika, vsak je vjame, kolikor hoče.

sežno obrtnost na turškeji zemlji; videl sem nasajene vrtnice (gartrože), iz katerih delajo rožno olje, ki zares neznano prijetno diši, ter je menda samo za — hareme, za bule in kadune, neveste in gospé turške in v Turčiji bivajoče gizdavo ženstvo. Iz Turčije se zamore to olje samo po prijateljih dobiti čisto in pravo, po kupcih je vse vse zmešano in ponarejeno, prav kakor šampanjsko vino, ktereга je po vsem svetu dosti — za drag denar, čeravno je Šampanja majhna deželica, in še ta ne rodi povsod predrage te kapljice. Pravo rožno olje je že tu v Turčiji silno drago; sploh se reka, da se odvaguje z zlatom; tudi se ne dela povsod, ampak samo v podnožji balkanske planine; videl sem pa prav enake vrtnice tudi na Kranjskem še celo divje rasti in mislim, da bi se dalo to olje (slabše se ve da, vendar pa boljše kot zmešano olje, ki se tam gori prodaja) tudi na Kranjskem napravljati, samo da bi ga moral delati u m e n človek, ki vsaj nekoliko ume kemije, da bi znal si sam po-

Sadna drevesa, zlasti češplje, pa turšica in drugi poljski pridelki konec jemljejo, ker ob Savi ni ljudi, da bi spravljali sadje in žito. Še v Banjaloki ni poljskih delavcev. Češplje so prav po nič.

V Srbiji je, kakor se kaže, jel pihati drug veter. Knez Milan je ženitovanje odložil in tudi gotovo ni, da bi se v skupščini adresa z večino sprejela. Turki so pri Užici vnovič prestopili srbsko mejo, srbski vojaki pa so jih nazaj zapodili. Strašno razburjen je narod zaradi tega, ker so Turki dvema srbskima trgovcema glavi odsekali in dva živa na kol nataknili. Pri tem takem ni dolgo do vojske, na katero se ustajniki zanašajo. Turki nastavljajo že velika krdela ob srbski meji.

Tudi v Rumuniji ni vse mirno. Sklicani so vojaki — pravijo da k jesenskim vajam. Toda to se tudi Turčiji le izgovor zdi, zato je jela tudi ob rumunski meji čete nastavljati.

S Črnogore ni družih novic, ko da čedalje bolj po vojski diši. Črnagora in Srbija morate menda že čutiti, da bi Turčija zadušivši upor znosila se nad njimi, češ, da ste ustajnike podpirali. Tedaj tim bolje za nji, čim prej stopite na noge.

Pretekle dni so se Turki in kristjani hudo bili. 18. t. m. je hotelo 500 Turkov iz Kolašina vstaviti kristjane, ki so bežali v Črnogoro, in vzeti jim živino, ki so jo gnali seboj. Pa dobrilovinski prijor Dožić se je krepko postavil v bran in po 4 urni bitvi, v kateri je padlo 100 Turkov, zapodil jih nazaj v Kolašin. Prijor Dožić je lahko ranjen.

Ravno ta dan so kristjani Turkom vzeli živež, ki so ga hoteli iz Dubrovnika spraviti v Trebinje, pa 100 konj. Ko je Husein-paša v Trebinjah to zvedel, vdaril jo je 1150 možmi za vstajniki, ktere je pri Glavskem dolu došel. Vnel se je hud boj. Pa krisijani, katerih je bilo le 600, so potolkli Turke in podili jih do Trebinj. Bitva je trpela skoro 4 ure in padlo je čez 200 Turkov in toliko ali še več jih je bilo ranjenih med njimi neki tudi Husein-paša. Med padlimi je bilo tudi mnogo častnikov in civilnih velikašev. Vstajnikom, ktere je vodil Pavlovič, je v roke prišlo veliko orodja, konj, sedel in drugih reči. Živež in konje so Zubčanci spravili v G l a v s k o. 18. t. m. se je z njimi sklenil tudi Ljubobratič tako da število vstajnikov v tistih krajih znaša okoli 2000 mož. Pri Gačku, Pivi in Ključu so bili Turki pod Selim-pašo, ki je pri sebi imel čez 3000 mož, tudi tepeni od 900 vstajnikov, ki so pobili čez 200 Turkov, 35 jih pa vjeli. Pri Kuliani je

magati, dokler bi se za tamkaj ne našla gotova in prava procedura. To olje bi morda še bolje bilo za hiter zaslužek, kakor sviloreja, zlasti ker vrtnica ni podvržena tolikim nezdodam, kakor svilode. Ako bi se kak umen človek hotel lotiti tega posla, bi mu rad poslal semena ali sadik teh vrtnic, pa potem še prav natanjčen popis, kako se tukaj to olje dela, in še nektere opombe dostavil, ktere bi svetovala kemija, da bi oboje poskusil in našel način za vašo zemljo, kako bi se bolje napravljalo to drago olje.

Ona katoliška cerkvice ima kos zemlje, kupljen za 1000 piastrov (okoli 95—100 gld. vašega denarja), pa je dobila letos 800 piastrov za olje; se ve, da delo so farani storili zastonj. Po Dolenjskem (zlasti proti Metliki) bila bi po mojih mislih dosti velika toplota za to vrtnico, gorenjski mrzli zrak pa težko, vendar poskušnja bi se zamogla storiti tudi tam gori, ker ne stane razun malo truda skoro nič denarja.

(Konec sledi.)

80 kristjanov našeskalu 300 Turkov katerih je 13 padlo. Tudi kristjani med Bihaćem in Livnom so se vzdignili in vzeli Turkom Tiskovac pa Grahovo. Vstajniki so natepli Turke tudi pri Mrahovem v Bosni.

Iz Bukarešta poroča „Osten“, da Ruska ima odločiti, hoče li odvrniti vpliv avstrijski in izvršiti nasvet angleški, da naj se na Turškem osnujejo samostalne države.

Iz Beograda se piše v „Kelet Nepe“, da bode Turčija, kadar zbere svojo vojno, od Srbov zahtevala, da razpusti vso vojno. 18. t. m. so Turki zopet prestopili srbsko mejo, pa so bili pri Užici zapodeni nazaj. Iz Dubrovnika se poroča, da so tje pribežale 4 kristjane, katerim so Turki silo delali, skoro čisto nage.

Srbska skupščina je 20. t. m. z 71 glasovi proti 44 sprejela vladin načrt adrese, ki z drugimi besedami ponavlja prestolni govor in katero je 21. t. m. posebna deputacija knezu izročila.

Prusko vojaško oskrbništvo je osnovalo 2 nova železnična batalijona, ne da bi bilo počakalo potrebnega privoljenja državnega zbora. Da bi državni zbor vladi ne bil tako vdan, méni neki dopisnik „Allg. Ztg.“, bi se vsled tega lahko vnel prepir med njima, kakor pred 14 letmi. To je nov dokaz, koliko se Bismark zmeni za ljudske zastopnike, o katerih je neki poslanec rekel: „Psi smo pa vendar-le!“

Z Berolina se poroča francoskim listom, da se bo španjski kralj Alfons zaročil s prusko princesinjo Lujizo Margareto, tretjo hčerjo princa Friderika Karola. Že lansko leto, ko se je Alfons mudil nekaj dni v Berolinu, je počila ta govorica. Verjetna bi bila, ker Pruska išče povsod razširiti in vtrditi svoj vpliv. Španjska bi bila potem kolikor toliko navezana na Prusijo. Ali tu nastane drugo vprašanje. Princesinja je protestantinja in če bi se katoliški kralj z njo poročil, bi se Španjcem gotovo zeló zameril in njegovega kraljevanja bi bilo še prej konec, ker bi strogo katoliški Španjci ne trpeli protestantovske kraljice na prestolu. H katoliški veri bi pa princesinja iz odločne protestantovske kraljeve rodovine menda ne pristopila.

Prusija je v Šlezvik u zapovedala, da mora nemščina biti obligatni jezik. Kaj neki prusaštvo misli s tim doseči? — Bavarski „Vaterland“ popisuje, kako v Berolinu, glav nem pruskem mestu, napreduje lažilaberalizem in z njim vštric spačenost in nečednost. Najostudniših reči ne more pero popisovati. Omenjeno bodi samo, da vsako leto gre do 30,000 deklin v Berolin dela iskat, najdejo pa sramoto, revšino, nadlogo in poslednjič smrt. L. 1857 je bilo 11,379 grdih babišč pod policijskim nadzorstvom, l. 1869 pa že 73,709! Lép napredék! Število zakonskih ločitev se nezmérno množi; šteje se počéz na deset zakonov ena ločitev. Dobičkarija in samopašnost, za tem gre berlinsko péhanje. Lepa „kultura“, kaj ne? —

Laška država je v jako žalostnem stanu, kar dokazuje laški list „Economista“ s številkami. Da bi se stroški in dohodki kdaj vravnali, skoro ni mogoče. Leta 1861 so znašali stroški 812,272.476 lir, l. 1873 pa 1.494,152.530. V 13 letih se je izdalo 17 milijard. Za l. 1875 znašajo samo obresti, obresti, ki se morajo plačati, 612 milijonov lir, tedaj je dolga 12.240 milijonov. Predno je edinost dežele uničila denarni stan, so bili l. 1859 stroški vseh sedem držav skup 490,214.300 lir, skupni dohodki pa 509,128.891 lir, toraj viši od stroškov. Le Sardinija je že takrat imela več stroškov ko dohodkov. Da bi bilo ostalo pri starem, bi bile vse države v 13 letih potrebovale in potrosile

še ne 7 milijard, tedaj 10 milijard manj. Kam pa je prišel ta denar? Ali so se zidale železnice, napravljale dolge telegrafične poteze? Za te reči je potrosil se komaj deseti del onega zneska. Za kaj pa se je naredil še tako stršansk dolg? Kam je prišel ta denar? Tega nihče ne ve. Za letos so proračunjeni dokodki na 1.396.307.886, stroški pa na 1.494.152.530 lir, pa bodo zadnji gotovo še viši; tedaj bo primanjalo okoli 100 milijonov, za katere se bo moral zvišati državni dolg. Kaj pa, če bo vojska!

Papež so 17. t. m. kardinala Mac Closkeya sprejeli v kardinalski kolegij in mu dali naslov S. Maria supra Minervam. Tudi so konzistoriju naznanili 15. marca v mislih pridržane kardinale, ki so: Antici Mattei, Vittelleschi, Simeoni, Randi in Pacca. Tudi Renneskega škofa Godefroy Saint-Marca so imenovali za kardinala. 20. t. m. se je veliko kardinalov in gospode rimske in druge zbralo pri papežu, ki so jim rekli, da se zdaj skoro že nihče več ne spominja 20. septembra, in da ni potreba nobenih nasprotnih demonstracij. Kardinali, med kojimi je bil tudi Mac Closkey, so sv. Očetu podarili neko krono.

Ruski car je 19. t. m. v Odesi ogledeval tamošnje vojaške čete, kar je pri nekterih zbudilo velik sum.

Na Ruskem se je začelo izdatno nabiranje podpre za Bošnjake in Ercegovince. V Petrogradu so na treh krajih nastavljene velike pušice za milodare, tudi je naznanjenih več imenitnih oseb, ki darove sprejemajo. Zadnji ruski listi se glase ustajnikom zelo prijazno.

Izvirni dopisi.

Iz ribniške okolice, 19. septem. (O pogrebu g. župnika Lesjaka še nekaj.) O tem pogrebu ste že poročali, toraj naj mi bo dovoljen tu le kratek dostavek. Novi okrajni glavar g. Dollhof je za sprevodom peljajočim se z Ribnice v Sodražico poslal žandarja z nasajenim bodalom, kateri se je sam zelo jezil, ker je moral v veliki vročini storiti to nepotrebno pot. Ko je došel sprevod v Sodražico, pokaže zlahtniku gosp. župnika pismo okrajnega glavarstva kočevskega, katero prepoveduje mrliča nesti v cerkev. Tedaj je morala trojna mrtvaška truga stati v lopi med tem, ko so se vršile mrtvaške ceremonije, in gosp. župnik, v življenji preganjan, tudi še po smrti ni imel miru pred okrajno gosposko. Kaj je g. Dollhofa napotilo k takemu ravnanju, mi ni znano; brez vzroka ni ravnal. Čudno je le to, da se smejo trupla vodeničnih mrličev, ko so se po tri ure daleč v najhujšem solcu nesla do cerkve, brez vsega ugovora postavljati v cerkev, če prav s truge teče, — gosp. župnika v treh trugah hranjeno truplo je moralo zunaj čakati pokopa. Dollhofove modrosti v tem obziru tu nihče ne razume.

Iz Št. Ruperta, 18. sept. Pretečeno nedeljo obhajali smo pri nas lepo slovesnost v namen novokritega zvonika. Pokojnega dekana Vovka, od katerega smé po pravici trditi se, da je za Št. Rupert res prav posebno veliko storil gledé olepšanja cerkve in farovških poslopij, edina želja je bila, naj bi še zvonik v čisto gotiškem slogu zidanega božjega hrama, enega najlepših na Kranjskem, dobil gotiško podobo. Prezgodnja smrt ni mu tega dopustila. Pa kar njemu ni bilo moč izvršiti, zgodilo se je pod sedanjim č. g. župnikom Koširjem, ki z vso marljivostjo ohrani trudni sad rajnega prednika in ima kot goreč in ljubljeden dušni pastir posebno skrb in veselje za lepšanje božje hiše.

Zvonik, ki je bil prej v starem, cerkvi čisto nepristojnem slogu krit, kar je pogled na lepo cerkev od daleč posebno kazilo, pokrit je zdaj v podobi gotiške piramide. Obrisa to naredil je v tem dobro izvedeni gosp. župnik Koprivnikar. Po večem priprostim faranom, ki se preradi strogo drže starega gesla: kakor je bilo, tako naj bo, podšuntanim od nekterih nevednih ljudi, kateri duhovnu radi nasprotujejo, ni bilo pričeto delo v tej podobi kaj vseč; vendar stanovitnemu postopanju in pojasnovanju g. župnika, duhovnih sotovaršev in nekoliko družih bolj umnih in previdnih so se dali prepričati, tako da so zdaj z dokončanim delom po vsem prav zadovoljni in spoznajo, kdo njim prav hoče in svetuje. V zahvalo srečno dokončanega dela, katero so izvršili pod vodstvom Marka Plečnika njegovi kajurni in priporočevanja vredni delavci iz Hotederšice na Notranjskem, obhajala se je toraj pretečeno nedeljo slovesnost, katero so še posebno poveljali preč. g. stolni dekan Zupan, ki so v procesiji spremljani od precejšnega števila sosednih duhovnov blagoslovili zvonik in novo okusno narejena gotiška vrata zakristijska, in povdarjali, naj bi faranom novi zvonik kakor velik prst kazal pravo pot proti nebesom ter naj bo kakor cerkvi pristojna krona v čast njim in g. župniku, ki so se prizadevali in imeli skrb, da se je delo v tej podobi izvršilo. Gosp. dr. Sterbenec pa so s primernim govorom cerkvenim povzdignili slovesnost.

Na večer istega dne otvorili smo tudi že davnej posebno tukaj potrebno od vlade dovoljeno katoliško politično društvo, prvo na Dolenjskem, pri katerem so posebno sodelovali vrli pevci novomeški z lepo vbranimi glasovi. Slava njim! Želeti je, da bi se ustanovljeno društvo pri mnogem nasprotovanju vtrdilo in razvijalo vsestransko blago svoje delovanje. Zato vabimo vse sosedne rodoljube, naj v obilnem številu pristopijo, ker le v združenji je moč!

Goriški „Glas“ piše, da je sprava med društvom „Gorico“ in „Sočo“ toliko dozorela, da se sme smatrati kot gotovo dovršena; zaradi nekterih formalnosti se ne sme nihče spravi odtegovati, ako je drugače pravi domorodec in v resnici spravoljuben. Srečni goriški Slovenci!

Domače novice.

V Ljubljani, 23. septembra.

(„Slovenca“) zadnja številka je zopet policiji zapadla zaradi nekega dopisa iz Selc, v katerem je bilo povedano, kako so bili tamošnji „puntarji“ po okrajnem glavarju Derbiču obsojeni, in zaradi „ljubljskih čenč“. Da častiti bralci ne trpé prevelike zgube, smo pridjali današnjemu listu prilogo, Proti konfiskaciji smo vložili pritožbo pri deželni sodniji.

(Telovadna šola „Sokola“) se ima pričeti s 1. oktobrom. Oglasila za to šolo sprejema gosp. Armič in telovadni učitelj gosp. Hanuš, zadnji vsako sredo in soboto zvečer v „Sokolovih“ telovadnici v Gradišči. Plača za poduk znaša na mesec po 50 kr.

(Imenovana) sta: za notarja v Kranji g. dr. Steiner, odvetnik v Ljubljani, za notarja v Zatičini odvetnik g. dr. Julij Wurzbach.

(Kovaška in živinozdravniška šola) v Ljubljani se bo, kakor naznanjajo „Novice“, pričela po vseh Svetih. Učenci se sprejemajo na spodnjih Poljanah, kjer se tudi vse drugo zve, kar kdo vedeti želi.

(Šentpeterski zvonovi) zdaj že vsi v zvoniku vise. Glas imajo lep in čist ter so vbrani v A-Dur. V nedeljo bo velika slovesnost zavoljo njih. Svojo sodbo o vseh bomo te dni objavili, za danes le toliko, da jih je vse veselo.

(Za begune ustajniške) bo napravilo drugo soboto, t. j. 2. oktobra, društvo „Sokol“ v čitalnični gostilnici večerno zabavo z loterijo. Dobitke se imajo nabrati po dobrovoljnih darovih, da bo čisti dohodek tem več. Zato se obrača odbor „Sokolov“ do vseh domoljubov, ki imajo kaj za dobitke pripravnih stvari, s prošnjo, naj bi jih blagovolili dati za blagi namen. Program veselice bomo razglasili ob svojem času.

(„Turški list“) se prav pobalinsko veseli in radosti poskakuje zaradi tega, ker po kranjskem deželnem zboru sklenjena šolska postava ni zadobila cesarjevega potrjenja. To sicer ni nič čudnega, čudno ali vsaj nam nerazumljivo je pa, da „turški list“ trdi, da je slovenski jezik še le drugi deželni jezik. Kteri je potem prvi? Nemški gotovo ne more biti, ker ga premalo ljudi govori, tedaj bo nemara kočevski prvi. Če pa ta ni, potem je gotovo tisti „kuheltajč“, ki se razlega po kazinskih prostorih in pred katerim pravi nemec ušesa zatise in beži.

Brali smo že marsiktero budalasto v „turškem listu“ pa take, kakor je ta o „drugem“ deželnem jeziku, že davno ne. Ali res že po glavi hodite? — Na natolcevanje tega lista, da mi zatiramo vsako koristno napravo (ker smo oni teden prijeli junaško požarno brambo nemčursko), naj bo tu enkrat za vselej rečeno: Nam vsem bi bila gasilna straža po volji, dokaz temu to, da jo je „Sokol“ osnovati hotel; ali morala bi biti to, kar kaže ime, ne pa družba za nemško propagando, za drugega nič!

(Ljubljanski nemčurji) so imeli pretekli petek shod v kazini. Povabljenih je bilo veliko, prišlo jih je malo, a ti so bili tem težji, namreč skoro sami c. k. uradniki. Zakaj so se zbrali, ni težko uganiti, če bi prav tako ne vedeli. So nekatere stare ženice, katere nekaj tišči, če se ne morejo vsak mesec po enkrat sčencati. Tako tudi dr. Dolfi Schaffer, po krivdi ljubljanskih nemčurjev in c. k. uradnikov zdaj državni poslanec. Ker že dolgo ni imel prilike sprožiti po člankih „turškega lista“ in učiteljih njegovih navite govorniške raglje, ga je že vse tiščalo, moral je toraj sklicati svoje nemčurje, da bi jim kaj povedal. In ker je pri zgovornih ženicah predmet lahko vsaka še tako majhna in nevažna reč, je naš poslanec pravil svojim poslušalcem, kaj je delal državni zbor na Dunaji in kaj on v njem. Predmet ta je silno „kumern“, ali dr. Schaffer je mož, ki zna vsako reč kakor testo na vse kraje raztegniti, zato je bilo njegovo „poročilo“ vsaj dva „turška lista“ dolgo. Novega ni nič povedal, a vendar ste za nas v tem „poročilu“ mikavni dve reči, kateri morate vsakega človeka z veseljem navdajati. Gospod dr. Schaffer je obljubil skrbeti za to, da se zniža, odpravi ali pa primerneje vravna vžitninski davek. Ker je znano, kako se potezajo posebno nemčurski poslanci za znižanje davka (glej povišanje plače uradnikov), ker navadno vse spolnijo, kar obetajo (glej Dežman in dolenjska železnica), in ker vse, kar dosežajo, lahko tudi dosežejo, se smemo nadjati, da bo dr. Schaffer odpravil vžitninski davek; morda bomo celo še kaj nazaj dobili, kar smo dozdej plačali. Gotovo pa je prvo, kar je dr. Schaffer obljubil, kajti on je mož, ki svoje obljube ve spolniti. — Druga zanimiva reč je ta, da dr. Schaffer hoče spraviti dolenj-

sko železnico na dan. To hoče tudi Dežman ali vsaj je to hotel takrat, ko še ni bil izvoljen. To hočejo tudi vsi slovenski poslanci. Ravno tu je pa vozil. Strankarska disciplina nemčurjev namreč zahteva strogo vpirati se vsemu, kar zahtevajo ali za kar se potezajo Slovenci. Tedaj dr. Schaffer ne bo mogel potezati se za dolensko železnico in če bi se, potem bi popustil svoj princip. Morda bo to storil, ker nam je obljubil dolensko železnico. Dobili jo gotovo bomo, ker nam jo je obljubil. In kedar bo dozidana, se bo dr. Schaffer hvalil, da jo je on pridobil. Ali vam je znana pripovedka o muhi, ki je sedela na konji in se bahala, da je ona spravila prah kviško, kterege so vzdigale podkve konja? Kaj bi bilo, ko ne bi bilo tega dr. Schafferja! Dolg čas. — Silno važna se dr. Schafferju zdi tudi postava o „starokatoličanih“. Res, za Ljubljano je ta postava važna, ker — dozdej nimamo še ne euega „starokatoličana“ med seboj, če ta ni g. dr. Schaffer vsaj na skrivnem.

(Porotniki za 5. letošjo sesijo), ktera se 11. oktobra t. l. prične, so bili 20. septbr. v Ljubljani izžrebani sledeči gg.: Avsenek Rudolf iz Lesec, Belec Josip iz Zgornjih Gorij, Bizjak J. iz Postojne, Defranceschi Alojzij iz Ljubljane, Dolenc Franc iz Kranja, Fok Maksij iz Kranja, Goljaš Janez iz Ljubljane, Götzl Leopold iz Ljubljane, Graselli Peter iz Ljubljane, Habe Ignacij iz Št. Vida, Kozjek Janez iz Ljubljane, Kozler Josip iz Ljubljana, Kotnik Franjo iz Verd, Kralj Matija iz Begunj, Kunec Janez iz Mavčič, Lončar Lorenc od sv. Ane, Novak Franjo iz Britofa, Pavlin Aleš iz Podbrezja, Pavlič Josip iz Ljubljane, Pavšler Tomaž iz Kranja, Pirker Leopold iz Ljubljane, Pogačnik Jar. iz Avšič, Premrl Janez iz Stran, Puppo Edvard iz Ljubljane, Stare Janez iz Prebratčevega, Strobel Julij iz Štange, Soršak Mat. iz Kroke, Sušnik Ant. iz Ljubljane, Trdina Josip iz Ljubljane, Valenčič Janez iz Kiloveč, Vodnik Josip iz Spodnje Šiške, Voglar Anton iz Naklega, Vester Anton iz Zagorice, Bučar Viktor iz Ljubljane, Zelen Josip iz Senožeč, Žužek Franjo iz Planine. Kot dopolnilni porotniki so gg.: Brenc Matija, Čuk Jakob, Hinterlechner Karol, Jereb Janez, Korošec Jakob, Kotek Edvard, Petrič Martin, Žlebnik Jernej in Ziegler Jernej — vsi iz Ljubljane.

Razne reči.

— Duhovske spremembe v ljubljanski škofiji: č. g. Lorenc Gantar, sem. duh., pride za kaplana v Kočevje.

— Duhovnih vaj v Gorici so se vdeležili prevzvišeni nadškof, trije kanoniki in 77 drugih duhovnov. Vodil je duh. vaje v. č. P. Jožef Pastarini iz družbe J.

— Za razstavo učnih pripomočkov v Gorici hiti blago od vseh strani skupaj. Do zdaj je od 54 razstavljavcev poslalo le 9, in že je 15 m. dolga, 7 m. široka dvorana skoraj polna. Vdeležijo se razstave, ki se prične 12. oktobra, Goričani, Tržačani, Kranjci, Štirci, knjigarji iz Dunaja in Prage pa tudi Videmci.

— Vodopivčev zemljevid goriško-gradišćanske dežele se sme po odloku ministerstva za uk in bogočastje od 12. avg. t. l. št. 11853 rabiti kot učen pripomoček v ljudskih šolah. To je prvi slovenski zemljevid, ki ga je visoka vlada potrdila kot učno sredstvo. Zraven koristi je tudi lep kinč v šolskih sobah in drugih javnih krajih, pa v sobah narodnjakov v obč. Dobiva se po 2 gld. v Zajcevi štacuni v Gorici, bukvoez Leban ga lepo zloži, pa prevleče s pakostjo (firnižem) in previdi s

palicama tudi za 1 gld. Narodnjaki sezite po njem, da ne pridete prekasno!

— Na Kostanjevici je v sredo 15. t. m. po trimesečni bolezni umrl Fr. Hubert Kramar, bogoslovec 2. leta. R. I. P.

— Poskušen samoumor. — Nek P. S., že priletel kupec v Gorici, je zaradi slabih denarnih okolščin sklenil sam si življenje vzeti. Skočil je 15. v soški kanal v Stračicah, pa nekteri delalci so to zapazili še o pravem času in obupanega na pol mrtvega izlekli. Menda bo ozdravel. Zadnjič se je eden obesil v občinskem vrtu, zdaj skoči drugi v vodo, to je lep sad brezverstva! „Glas“

— Skrbni varhinji otrok. Na nekem sprehajališču v Presburgu je bilo videti dvoje otroških varhinj, vsako z vozičkom, v katerem je bil majhen otrok. Oči se jima obračajo okrog, kakor da bi kaj iskale, in kmalo se jima pridružita dva prismojenca. Otročiča spita, tedaj vsaj za nekoliko časa ni treba varhinj, ki ta čas lahko bolje porabite, ko da bi se dolgočasili pri vozičkih. Zijalostih oči se toraj zgubite s prismojama pustivši vozička in otročiča vsaki zgodi in nezgodi. To vse opazuje gospod, ki je v bližini na klopici počival. Obide ga nevolja. „Kazen mora biti za tako ravnanje“ — si misli, stopi k vozičkoma in zameni otročička. Dolgo ni varhinj nazaj, in ko pridete, ste presrečni in zgovorni, da bi zapazili, kaj se je zgodilo. Materi čakate doma težko že svojih ljubčkov. Pridrda voziček, mati gre mu naproti, a ko pogleda vanj, prestrašena zakriči: „To ni moje dete!“ „Kako da ne!“ se odreže deklina in pogleda v voziček, a zdaj se tudi ona prestraši. V tem hipu vstopi gospod, ki je to naredil, in pojasni materi vso dogodbo. Tako sta se otročička mogla še pozno zvečer zopet zameniti. Kaj se je potem s skrbnima varhinjama zgodilo, si vsak lahko misli. Tistih otrok jima ne bo nihče več zamenil.

— Književnost. Slavno znani katoliški knjigar Friderik Pustet v Regensburgu nanzanja, da bode gotovo nadaljeval izdajo podučljivih in zabavnih del izvrstnega nemškega pisatelja C. v. Bolandena, ktero je moral za nekaj časa vstaviti. Pisava Bolandena se jako razloči od pisave drugih pisateljev. Njegov namen ni le zabavati, ampak tudi poučiti; zato svoje predmete navadno zajema iz zgodovine, ali pa iz vsakdanjega življenja. Tudi drugi pisatelji spisujejo tako imenovane zgodovinske romane, ki pa navadno izvirajo iz njihove domišljije; Bolandeni zgodovinski romani pa so res zgodovinski dogodki, kakor jih popisujejo najizvrstnejši zgodovinarji, ktere pisatelj natančno po imenu, poglavju in strani zaznamovava, kar je bilo celo povod k nekemu sprebrnjenju. Neki katoličan se je namreč po železnici peljal z nekim protestantom, ki se je čudil, da katoličani verujemo v nezmotljivost papežev. Katoličan mu je odgovoril, da Luter je od svojih vernih zahteval še večjo nezmotljivost in mu je v dokaz navedel neki njegov izrek, ki se nahaja v Bolandeni „Luthers Brautfahrt“, zanesé se, da citat je resničen in natančen. Ko pridem domov, odgovori mu protestant, bodem pogledal navedeno knjigo, in če se bodem iz nje prepričal, da je Luter res tako govoril, vam dam besedo, da postanem katoličan. Čez nekaj tednov dobi katoličan pismo, v katerem mu je popotni tovarš nanzanjal, da je istina, kar je pisal Bolanden in da on kot mož beseda prestopi h katoliški cerkvi. Posebno mikavni so tudi njegovi romani, ki so vzeti iz vsakdanjega življenja in živo pa mikavno popisujejo boje sedanjih časov

ter pričajo, da gospod pisatelj dobro pozna potrebe sedanjih časov in da jih zna izvrstno popisati. Papež so pripoznali njegov trud in prizadevanje njegovo za razširjevanje katoliškega slovstva in so ga imenovali za svojega kamernika. Zato tudi mi vsem prav živo priporočamo izvrstna in čez vse mikavna Bolandena dela.

Dosedaj so na svitlo prišle tri serije. Prva obsega romane: Luthers Brautfahrt (cena 96 kr.); Franz v. Sickingen (1 gld. 44 kr.); Barbarossa (1 gold. 92 kr.); Angela (72 kr.).

Druga: Die Mageren und die Fetten (48 kr.); Königin Bertha (1 gld. 20 kr.); Historische Novellen über Friedrich II. (2 gold. 88 kr.).

Tretja: Die Schwarzen und die Rothen (1 gld. 68 kr.); Fortschrittlich (96 kr.); Die Aufgeklärten (1 gld. 92 kr.).

Vse tri serije v platnu vezane veljajo 17 gld. 76 kr. Kdor na serijo doplača 72 kr., dobi po vrh še v jeklo vrezane podobe: 1. Zadnjo večerjo po Leon. da Vinci-u; 2. Ecce Homo po Guidu Reni-u; in 3. Mater Dolorosa po de la Roche-u. Kdor pa doplača 1 gold. 44 kr., dobi z oljnatimi barvami natisnjeno podobo papeža Pija IX. in podobo 14 pomočnikov.

— Gospodarji, pazite na ogenj in otroke! Iz Kopanj na Dolenskem se nam piše: V vasi Gabrji je 5leten fantek provzročil, da so tri hiše pogorele, ena z vsim drugim poslopijem, klajo in živežem vred, škode je okoli 3000 gl. Ta fantek je hotel iti za bratom na gmajno, kjer je ta živino pasel. Postreči mu je hotel z ognjem. V ta namen je vzel nekaj žveplenk, in šel na izbo po suhih konopelj, da bi ž njimi podkuril. Menda je fantek poskusil, kako bodo konoplje gorele, vprasne z žveplenko in jo podtakne pod konoplje; v tem hipu je bila vsa hiša v ognji. Fantek se stisne na izbi v kotiček, od koder se ni hotel ganiti; doma je bila samo stara mati, ki pa mogla ni po lestvi za njim plezati, zato ga kliče, prosi, a vse zastoj, fantek se ne gane in zgori. — Sreča, da je sapa od prave strani pihala in da so ljudje na pomoč pritisnili, kajti drugače bi bila vsa vas pogorela. Prinesel je seboj Martin Novak, posestnik iz Velike Bačne, ročno brizgljo in s to silno veliko hudega vbratil. Kako dobro bi bilo, ako bi vsaj eno brizgljo v vsaki vasi imeli! Veliko se ob požaru ž njo opravi. Pogorelec nobeden zavarovan ni bil. (Tedaj zopet nobeden zavarovan, dasiravno je vse polno zavarovalnic, med temi banki „Slovenija“ in „Slavija.“ Kdaj neki bode naš kmet prišel k pameti in sprevidel, da je zavarovanje le njemu na korist in potrebno! Vredništvo.)

— Stekla krava. V Hradiški na Českem je stekel pes popadel kravo. Čez malo dni se pokaže pri nji steklina, odtrga se in uide na polje. Vsakega človeka, na kterege naleti, se loti s strašno togoto. Možaka, kterege je vjela, je nasadila na roge, vrgla kviško, potem ga teptala z nogami in bi ga bila gotovo pokončala, ako bi ne bilo prišlo k sreči več ljudi, ki so ga oteli zapodivši kravo, ki je potem drvila za nekim jezdicem, kateri ji je komaj ušel. Še le ko so jo od vseh krajev zajeli in zvezali, so jo mogli spraviti nazaj v hlev, kjer je pa tretji dan že poginila.

— Listnic (Korrespondenzkarten), na kterih ni podpisalca, po nekem ukazu ministerstva pošte več ne oddajajo, ampak jih pridružujejo. Temu ukazu je dala povod zloraba takih listnic.

— Nadučiteljska služba v Trebnjem je razpisana do 30. septembra.

Telegram „Slovenca“.

Z Dunaja, 20. sept. Profesor Peter Petruzzi je danes za mrtodom na možganih v 78. letu svoje starosti umrl. Zadnje njegovo delo je „Stridon“. Pogreb bo v sredo 22. t. m.

Poslano.

Vprašanje magistratu ljubljanskega mesta.

Po kateri postavi se od hišnih gospodarjev eksekutivno tirjajo denarji za olje za vojake, in zakaj se, ako je kaj transernih čet, ne dajo gospodarjem v stanovanje? Od kod izvira ta manipulacija magistrata, ker na vprašanje, zakaj da se vojaki ne nastanijo, je le jalovi odgovor, da zato ne, ker jih ni? Če jih pa ni, čemu pa je treba olja? Se ne pravi to, hišnike dreti?

V Ljubljani 21. sept. 1875.

En hišnik na Poljanah.

Poslano.

Po Gorenjskem se je razširila novica, da predstojništvo ljubljanske hranilnice nepremišljeno in neprevidno ravna z denarjem, ki je večidel prihranjen od poslov in drugih revnih ljudi in v hranilnici naložen. Govori se, da je nekemu gosp. Malnarju na Blejskem jezeru posodilo 20.000 gold. na hišo, za katero je g. Malnar pred enim letom le 4.000 gold. dal in da je Gorenjski obrtniški družbi „Industriegesellschaft“ na Savi posodilo 200.000 gold., za katere društvo hranilnici ni dovolilo vkličenja ali zavarovanja itd. Ker bi vsled takih novic in govoric hranilnica pri gorenjskem ljudstvu utegnila zgubiti zaupanje, in zavoljo tega veliko škodo imeti, se slavno hranilnično predstojništvo prosi, da bi v prid hranilnice in ljudstva javno pojasnilo, kako je z zgoraj omenjenimi rečmi, in koliko je nad tem resnice?

V Stražišču pri Kranji 22. sept. 1875.

Neki posestnik.

Milodari za eregovske in bosniške rodbine.

Mokar M. 2 gl. F. v K. 2 gl. Kupljen, notar v Črnomlju, 2 gl. Kühnert v Černovicah 1 gl. — V Ljubljani: Lor. Gaber 5 gl. v srebru. J. N. Horak 3 gl. E. P. Polegek 1 gl. Eduard Hohn 2 gl. W. Rudholzer 1 gl. P. Strcelba 1 gl. J. Naglas 2 gl. Pajk 1 gl. Maršalek 1 gl. Gestrin 1 gl. Goršič 3 gl. Fr. T. 50 kr. A. D. 1 gl. Franc J. 1 gl. A. S. 1 gl. A. Kotnik 1 gl. St. Lužek 1 gl. B. D. 40 kr. Stencil 30 kr. Antonia Milač 2 gl. Martin Regali 10 kr. B. Luncer 10 kr. I. T. 10 kr. Ruda 1 gl. Zagorec 20 kr. M. R. 10 kr. A. U. 20 kr. T. 10 kr. F. Pirc 30 kr. A. O. 30 kr. B. 12 kr. J. Gorišek 1 gl. F. Spindlar 1 gl. F. G. 14 kr. Herksel 30 kr. S. S. 20 kr. Boltavzar 50 kr. F. T. 10 kr. M. M. 10 kr. A. M. 20 kr. J. Bule 40 kr. Kadivec 1 gl. Spoljarič 50 kr. J. Kušar 2 gl. Toman 50 kr. Fabijan 1 gl. M. Lenče 2 gl. M. Gaber 4 gl. A. Smerdel 1 gl. Fl. Šušteršič 1 gl. J. Čad 20 kr. J. Čik 1 gl. F. Peterca 1 gl. Strcelba 1 gl. A. Jentl 1 gl. gospa Ana Hofbauer 1 gl. 20 kr. Tambornino 1 gl. M. Lenče ml. 1 gl. Neimenovan 10 gl. J. Regali 1 gl., gospa Žakelj paket obleke in perila. Perme 15 gl., iz Celja poslano 35 gl. Gospa Hohn v Ljubljani paket perila. Klein Kovač 2 gl. J. Perdan 1 gl. J. Zupančič 1 gl. J. Matevže 1 gl. Dolinar 1 gl. G. Čik 20 kr. R. Milic 1 gl. M. B. 10 kr. F. M. 20 kr. Žiskar A. 2 gl. 40 kr. J. Dolhar 1 gl. G.

K. 10 kr. J. L. 50 kr. Maria Pol 3 gl. St. 30 kr. Tonia 1 gl.

Iz Postojne: Ign. Doksat 20 gl. Dolšajn 5 gl. Lavrenčič 5 gl. J. Pol 2 gl. J. Prosenec 1 gl.

Iz Ukev na Goriškem nabrano 26 gl. D. Sadnik pri sv. Lenartu 5 gl. M. A. župnik pri Celji 2 gl.

Skupaj . . . . . 199 gl. 36 kr.
1. izkaz . . . . . 107 „ 96 „
387 „ 82 „

Ljubljanski podpiralni odbor:

J. N. Horak, Dr. J. Vošnjak,
predsednik, denarničar.

Prihajajoči in odhajajoči železnični vlaki v Ljubljani.

Južna železnica.

Iz Dunaja poštni vlak ob 3. uri 4 min. popoldne.
„ „ brzovlak „ 6. „ 8 „ zvečer.
„ „ hitri pošt. vl. „ 2. „ 48 „ ponoči.
„ „ zmešani vlak „ 9. „ 17 „ zvečer.
Iz Trsta brzovlak 10. „ 31 „ zjutraj.
„ „ poštni vlak 12. „ 57 „ opoldne.
„ „ hitri poštni vlak 3. „ 43 „ ponoči.
„ „ zmešani vlak 4. „ 45 „ zjutraj.
(Brzovlaki stojé po 4 min., navadni vlaki po 10 min., zmešani po pol ure.)

Rudolfova (gorenjska) železnica.

Odhajajo na dan po 3 vlaki: prvi ob 3. uri 55 min. ponoči, drugi „ 10. „ 40 „ dopoldne, tretji „ 6. „ 35 „ popoldne.
Prihajajo pa trije: ob 2. uri 35 min. ponoči odsv. Valentina.
„ 7. „ 45 „ zjutraj „ „ „
„ 6. „ — „ zvečer od Lesec.

Eksekutivne dražbe.

23. sep. 3. Helene Vrenk-ovo iz Zagorja (5640 gl.) v Litiji. — 2. Jože Jaklič-ovo iz Vidma (4450 gl.) v Laščah. — 2. Miko in Jurij Čemaš-ovo iz Zilja (865 gl.). — 2. Jan. Fleinik-ovo iz Belčega vrha (315 gl.), oba v Črnomlju. — 2. M. Skrl-jevo iz Krušec (716 gl.) v Ložu. — 2. Jan. Obajdin-ovo (200 gl.) v Kranji. — 2. J. Zupanc-ovo iz Brezovega (330 gl.) v Litiji. — 2. Jan. Obajdin-ovo (200 gl.) v Kranji. — 1. A. Pajk-ovo (jun.) iz Drage (6113 gl.). — 1. Ant. Selan-ovo iz Hrastovega dola (2550 gl.) v Zatični. —

24. sep. 3. Jan. Galic-ovo iz Golobinjeka (115 gl.) v Rudolfovem. — 3. Tone Krušič-ovo iz Šentvida v Ipavi. — 2. Luk. Logar-jevo iz Vrbiče (1180 gl.) v Bistrici. — 2. Jan. Mertel-jevo iz Velesovega (1800 gl.) v Kranju. — 2. Jurij Šute-jevo iz Srednjih Radenic (422 gl.). — 2. Matija Stalcer-jevo iz Sredgore (1000 gl.). — 2. M. in J. Hočevlar-jevo iz Lipovca (1172 gl.). — 2. Marko Mavrin-ovo iz Gornjega vrha (149 gl.), vse v Črnomlju. — 2. Jernej Lipove-ovo iz Babinoga polja v Ložu. — 2. Jak. Malenšek-ovo iz Malin (3165 gl.) v Metliki. — 1. Andr. Dovgan-ovo iz Šembij (1570 gl.) v Bistrici. —

25. sep. 2. Fr. Mrhar-jevo iz Broda (3090 gl.). — 2. J. Vidic-ovo iz Zaloga (1970 gl.). — 2. J. Medic-ovo iz Jezera (1066 gl.). — 2. Jan. Mihelič-ovo iz Snebrij (347 gl.). — 2. J. Kovač-ovo iz Kosez (80 gl.), vse v Ljubljani. — 2. A. Vidmar-jevo iz Kovka v Ipavi. — 2. M. Žnidaršič-ovo iz Kozarš (1080 gl.) v Ložu. — 2. Luka Štirn-ovo iz Vrhpolja (2018 gl.) v Kranju. — 2. Matija Ancelj-ovo iz Gornjega Suhora (766 gl.) v Metliki. —

27. sep. 2. Tone Pičman-ovo iz Tabora (150 gl.) v Kranju.

28. sep. 3. Mart. Bajuk-ovo iz Radolice (5176 gl.) v Metliki. — 3. Jože Dovgan-ovo iz Stare Sušice (9120 gl.) v Postojni. — 3. A. Brecl-jevo iz Dovjega (1035 gl.) v Ipavi. — 3. M. Simončič-ovo iz Draščic (3175 gl.) v Metliki. — 2. Tone Kirn-ovo iz Prema (1500 gl.) v Bistrici. — 2. J. Fatur-jevo iz Bačja (3170 gl.). 2. J. Hafner-jevo iz Labor (5158 gl.), v Kranju. — 2. J. Nuncija-vo iz Bačja (1530 gl.) v Bistrici. — 2. J. Lopčič-ovo iz Gradca (2015 gl.) v Metliki. — 2. Jak. Lepičnik-ovo iz Črne (1350 gl. in 1290 gl.) v Kamniku. — 2. Jurij Matjašič-ovo iz Rozalnice (1456 gl.) v Metliki. — 2. Andr. Gregorin-ovo iz Trzine (978 gl.) v Kamniku. — 2. Matija Bukovič-ovo (1080 gl.) v Kočevji. — 2. Marko Rozman-ovo iz Krašnega vrha (565 gl.) v Metliki. — 1. J. Urh-ovo iz Vrbovega (1300 gl.) v Bistrici. — 1. J. Ponikvar-jevo iz Predstruge (1030 gl.) v Laščah. —

29. sep. 3. Barbare Vovk-ove iz Doleje Kamnice (660 gl.) v Rudolfovem. — 2. M. Predovič-ovo iz Hrasta (1197 gl.) v Metliki. — 3. Andr. Meših-ovo iz Koprivnika (300 gl.) v Kranjski gori. — 2. Jan. Žgur-jevo iz Podrage (2120 gl.) v Ipavi. — 2. Mart. Jerom-ovo iz Podgrice (1554 gl.). — 2. Jan. Kikelj-ovo iz Loke (5421 gl.). — 2. Jernej. Maček-ovo iz Vrbljenja (534 gl.), vse v Ljubljani. —

Štajarsko.

24. sep. Jak. Begoršek v Šmarji (500 gl.) — Jak. Novak v Založah (6115 gl.) — Jož. Šešerko v Polenškaku (1150 gl.) — Fil. Smolinger na Hajdini (2020 gl.) — Jan. Grobin v Mestinju (970 gl.)

25. sep. Jan. Rajšp v Sosedn (750 gl.)

Telegrafične denarne cene 22. septembra.

Papirna renta 70.10 — Srebrna renta 73.90 — 1860letno državno posojilo 112.25 — Bankine akcije 920 — Kreditne akcije 214.10 — London 111.80 — Srebro 101.95. — Ces. kr. cekini 5.29. — 20Napoleon 8.92.

Denarstvene cene. 21. septembra.

Državni fond.	Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta	70.05	70.10
5% renta v srebru	73.90	74.—
Srečke (lozi) 1854. l.	105.—	105.50
„ „ 1860. l. celi.	112.25	113.—
„ „ 1860. l. petinke	117.—	117.25
Premijski listi 1864. l.	130.50	130.75

Zemljiščine odveznice.

Štajarske po 5%	—	—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	—	—
Ogerske po 5%	81.25	81.50
Hrvaške in slavonske po 5%	84.—	84.50
Sedmograške po 5%	79.25	79.70

Delnice (akcije).

Nacionalne banke	927.—	929.—
Unionske banke	92.90	93.10
Kreditne akcije	214.30	214.50
Nižoavstr. eskomptne družbe	168.—	170.—
Anglo-avstr. banke	110.20	110.40

Srečke (lozi).

Kreditne po 100 gl. a. v.	166.—	166.50
Tržaške „ 100 „ k. d.	13.50	13.75
„ 50 „ „ „	56.—	56.50
Budenske „ 40 gl. a. v.	25.50	26.50
Salmove „ 40 „ „	35.—	36.—
Palfi-jeve „ 40 „ „	27.40	27.80
Clary-jeve „ 40 „ „	25.—	26.—
St. Genois „ 40 „ „	27.25	27.75
Windischgrätz-ove „ 20 „ „	22.25	22.50
Waldstein-ove „ 40 „ „	19.50	20.50

Srebro in zlato.

Ces. cekini	5.29	5.30
Napoleonsd'or	8.92	8.93
Srebro	101.80	101.90

Jos. Svoboda,

lekarničar „pri zlatem orlu“,

priporoča toliko priljubljena salicilna zdravila, in sicer:

1. **Salicilna voda** za usta izplakovati pri grlobolu (difteritis). (74—1)
2. **Salicilni zobni prah** za zobé snažiti. Izmed vseh do zdaj znanih prahov najboljši.
3. **Salicilna umivalna voda** zoper vse kožne izpušaje.
4. **Salicilna štupa** zoper neprijetno potenje nog.

Dijaki

(73—3)
veči in manjši, se sprejemajo na stanovanje s hrano in brez nje v ključarskih ulicah št. 254, III. nadstropje.

Hiša na prodaj!

V sredi mesta je naprodaj s proste roke hiša treh nadstropij, v najboljšem stanu. Ima troje prijaznih stanovanj s podstrešjem, kletjo in drugimi shrambami; pri tleh posebno priležen prostor za magacin ali prodajalnico.

Pogoji in vse drugo se zvé pri podpisnem uredniku „Slovenca“.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.